

Äänitteen nimi: 4. Asuntopolitiikan pitkä linja TVT PODCAST.mp3

Äänitteen kesto: 00:38:55

[äänite alkaa]

Päivi Karvinen [00:00:05]: Koti, yksilö ja yhteiskunta -podcastissa keskitytään hyvän asumisen elementteihin. Keskustelijoina on kuhunkin aiheeseen perehtyneitä asiantuntijoita, joiden kanssa pyrimme katsomaan asioita joko tai -asenteen sijaan sekä että - ajatuksella. Tässä jaksossa keskustelijoina ovat neuvotteleva virkamies Jarmo Lindén ympäristöministeriöstä ja yliopisto-opettaja, sosiaalipolitiikan väitöskirjatutkija Elina Sutela Turun yliopistosta. Tervetuloa molemmille.

Elina Sutela & Jarmo Lindén [00:00:34]: Kiitos.

Päivi Karvinen [00:00:35]: Minä olen Päivi Karvinen, ja tämän podcastin meille tarjoaa TVT Asunnot oy. Aiheenamme tällä kertaa on asuntopolitiikan pitkä linja Suomessa. Pohdimme suomalaisen mallin etuja ja tulevaisuuden tarpeita. Hahmotetaan tähän alkuun hieman asuntopolitiikan historiaa, joka voidaan katsoa alkaneeksi pienimuotoisesti jo 1800-luvun puolestavälistä lähtien työväen asuntokysymyksenä. Mutta harpataan kuitenkin heti 1960-luvun puoleenväliin, jolloin on kylvetty meille tutumman hyvinvointiyhteiskunnan osana toteutetun asuntopolitiikan siemen. Kertoisitko, Elina, miten suomalainen asuntopolitiikka on tutkijan silmin edennyt 60-luvulta tähän päivään?

Elina Sutela [00:01:18]: Joo, kerron. 60-luvulta tähän päivään on tapahtunut hyvin paljon. Ajattelin pohjustaa puheenvuoroani sillä, miten ymmärrän asuntopolitiikan. Isossa mittakaavassa erilaisena julkisen sektoriin toimenpiteenä, jolla pyritään vaikuttamaan asumiseen. Toimenpiteitä voi olla hyvin erilaisia, mutta pääsääntöisesti ainakin Suomessa keskustellaan hyvin paljon siitä, tukeeko julkinen sektori asuntotuotantoa esimerkiksi erilaisilla julkisilla rakentamistuilla, vai tukeeko julkinen sektori enemmän kotitalouksille maksettavia asumisen tukia, joita sanotaan usein kysyntätuiksi. Sitten tämä asuntopolitiikka eri vaiheineen voi olla julkisen sektorin markkinoiden ja kolmannen sektorin välisten toimijoiden tasapainoilua. Joskus julkisella sektorilla on isompi rooli, ja toisinaan markkinoilla ja toisen tyyppisillä ja toiminnoilla. Nämä liittyvät usein tulkintoihin siitä, mitä ajatellaan julkisen sektorin tehtäväksi asumisessa ja toisaalta siihen, miten ajatellaan, että asumiseen liittyviä asioita voisi parhaiten edistää. Sitten kun päästään 60-luvun puoleenväliin, päästään aika erilaiseen poliittiseen ilmapiiriin, mitä ehkä nykyään hahmotamme. Meillä on ollut hyvin laajeneva hyvinvointivaltio, ikään kuin kypsään ja kasvavaan tullut hyvinvointivaltio, jossa asumisen tehtävät on ajateltu tasa-arvo- ja oikeudenmukaisuuskysymyksinä, ja jossa on ajateltu, että julkisen sektorin tehtävä on ikään

kuin tasata erilaisia asumiseen liittyviä eriarvoisuuksia. Julkisella sektorilla on todella iso rooli 60-luvun puolestavälistä 70-luvun puoleenväliin erilaisilla asumiseen liittyvillä tuotantotuilla. On ajateltu, että valtiolla täytyy olla iso rooli vaikuttaa asuntomarkkinoihin. Mutta tämän tausta on ollut ehkä ennen kaikkea se, että Suomessa on ollut silloin meneillään iso rakennemuutos, jolloin maalta kaupunkiin on muuttanut todella paljon kotitalouksia. Eli se on ollut reaktio massiiviseen elinkeino- ja rakennemuutokseen. Se on ollut myös tuotantotaloudellinen kysymys, ja sillä on haluttu myös edistää talouskasvua. Ei ole haluttu, että asuntojen puute esimerkiksi olisi kaupunkien kasvun ja talouskasvun hidasteena. On tarvittu isoja ratkaisuja hyvin nopeasti. Yksi konkreettinen, edelleen meillä kaupunkikuvassa näkyvä esimerkki tästä ovat lähiöt, jotka rakennettiin 60-70-luvulla. Silloin oli hyvin massiivinen ja nopea asuntorakentamisen kausi, mutta myös sillä tavalla, että julkisella sektorilla oli iso rooli rakentamisen edistämisessä. Mutta miten se on muuttunut tässä, niin jos ajatellaan, että 60-luvun puoliväli ehkä poikkeus Suomen asuntopolitiikan pitkässä linjassa, että se oli poikkeuksellinen aktiivinen asuntopolitiikan kausi. Voidaan ajatella, että 70-luvun puolessavälissä tai jälkipuoliskolla alkoi valtion ja julkisen sektorin asteittainen vetäytyminen asuntopolitiikan aktiivisuudessa. Ruvettiin ehkä ajattelemaan enemmän sitä, tai poliittinen ilmapiiri on siirtynyt ehkä enemmän siihen, että markkinat hoitavat eri tavoin asumisen kysymyksiä tehokkaammin kuin julkinen sektori hoitaisi. Sitten ylipäättään oli tämmöinen hyvinvointivaltion kriisi, joka on alkanut 70-luvulla, että on ylipäättään haastettu valtion ja julkisen sektorin osallistumista erilaisiin asioihin ja hyvinvoinnin tuottamiseen. Siitä lähtien on eri asteisesti valtio vetäytynyt roolistaan asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Ei tietenkään täysin. Meillä on edelleen hyvin paljon elementtejä pystyssä, mutta ehkä isoin muutos, mikä on tapahtunut, on ollut se, että julkisista isoista tuotantotuista on siirrytty enemmän semmoiseen painotukseen, että maksetaan kotitalouksille maksettavia yleisiä asumistukia, mikä näkyy siinä, että etenkin yleiseen asumistukeen ja erilaisiin muihin kotitalouksille maksettaviin tukiin uppoaa tällä hetkellä todella paljon rahaa verrattuna siihen, mitä menee siihen, että tuetaan asuntorakentamista. Tämä on ehkä lyhykäisyydessään.

Päivi Karvinen [00:05:42]: Ihan hyvä kiteytys. Entä Jarmo, millä tavalla täydentäisit tuota tutkijan näkökulmaa asuntopoliittisen virkahenkilön ja politiikan asiantuntijan näkökulmasta katsottuna?

Jarmo Lindén [00:05:52]: Jos otetaan ihan henkilökohtainen näkökulma tähän vaan. Minä olen sentään niin vanha, että olen syntynyt ennen 60-luvun puoliväliä, eli 60-luvun alussa, ja jostain tilastosta näin, että silloin 60-luvun alussa asumisväljyys oli jonkun laskelman mukaan 14 neliötä per henkilö. Ei meilläkään niin paljon ollut tilaa siinä pienessä puutaloasunnossa, johon tuli kylmä vesi, mutta ei ollut mitään kylpyhuoneita eikä mitään. Olin joskus ihmetellyt, missähän sitä tuli pestyä itsensä, varmaan ei ollenkaan. Se oli valtava

tason nousu sitten, kun 70-luvulle päästiin vuonna 1970 kerrostaloasuntoon, jossa oli kylpyamme, jota vielä ennen öljykriisiä laitettiin. Suomihan oli pitkään maatalousmaa, ja se nähtiin hyveellisenä. Asuntopolitiikka oli aikaisemmin enemmän maanomistuksen, pienviljelijöiden tukemista, että se on hyvä, että kaupungeissa on kaikki paha, mutta se kaupungistuminen tuli väkisinkin, teollistuminen. Silloin tämä niin sanottu asuntopolitiikka on ollut enemmän näiden vaikeiden tilanteiden pragmaattisia toimenpiteitä, että nyt on pakko tehdä jotain, etteivät kaikki muuta Ruotsiin Volvon ja Saabin tehtaille töihin. Rakennetaan nyt hetkeksi tämmöisiä. Eli valtiojohtoista asuntopolitiikka oli, ja se oli myös tulopolitiikkaa, että tavoitteista sovittiin tupo-sopimusten yhteydessä aika pitkään. Muistaakseni vielä ASP-systeemi on tulopolitiikan seurauksena vuonna 1982 syntynyt, mutta valtiojohtoinen kausi, kuten Elina sanoi, päättyi jo valtion taloudellisiin ongelmiin, jotka meillä on aina kiusanamme. Se on ollut tämä lähtökohta, että tämä asuntokysymys ratkeaa asuntomarkkinoilla ja markkinaehtoisella rakentamisella, ja valtio täyttää niitä kuoppia, mitä jää. Se on Suomessa ollut. Ei se ollut universaalia. Näitähän voi vertailla eri maita. Ehkä siitä maatalousmaailmasta oli tämä omistusasumisen tukeminen. Sehän kansalaisten silmissä näyttää siltä, että sen on luonnostaan aina edullisempaa, mutta kuitenkin se on käytännössä poliittisten päätösten seurausta, nimenomaan verotuksellisten päätösten seurausta. Jos katsotaan, miten verotuksen kautta tuetaan omistusasumista, niin sehän se on. Mutta ehkä tähän voidaan palata tähän nyky-Suomeen kohta.

Päivi Karvinen [00:08:47]: Tehdään näin. Otan aasinsillan tuosta "valtio täyttää kuoppia", niin se on hienommin sanottuna...

Jarmo Lindén [00:08:56]: Koloi!

Päivi Karvinen [00:08:57]: Niin, koloi! Niinkö se olikin turkulaisittain. Meidän asuntopolitiikkaamme voi kai luonnehtia hienommin sanottuna reaktiiviseksi. Eli jotain tehdään vasta sitten, kun johonkin ongelmaan on pakko reagoida. Sillä on kuitenkin saatu paljon hyvää aikaan. Olemme saaneet jopa kansainvälistä tunnustusta jopa siitä, että asunnottomuus on saatu minimoitua. Suomessa on osattu monessa muussakin asuntopoliittisessa asiassa tehdä politiikan konsensushengessä asioita. Sitä voisi ehkä nimenomaan puhutella sekä että -ajattelumalliksi. Pysähdytään hetkeksi saavutuksiin. Mitä muuta hyvää harjoitetulla politiikalla on saatu aikaan? Eli millä tavalla asuntopolitiikka on vaikuttanut suomalaisen yhteiskunnan kehittymiseen? Te vähän jo, tai paljonkin toitte esiin noita asioita, mutta jos nimenomaan positiivisia asioita...

Elina Sutela [00:09:56]: Positiivisia asioita. Itse mietin tätä niin, että vaikka sellainen ohjelmallinen asuntopolitiikka on puuttunut tai ollut vähän syklistä ja reaktiivista, ja puututaan vasta, kun on aivan välttämätöntä, niin meillä on kuitenkin ollut monenlaisia elementtejä, jotka ovat yhdessä toimineet verrattain hyvin ja tasanneet paitsi tuloeroja ja vähentäneet köyhyyttä, mutta myös tukeneet sitä, että asumisen laatu on ollut kuitenkin kansainvälisesti vertaillen suhteellisen hyvää. Vaikka meidän asuntopolitiikkamme on nykyään aika selektiivistä, tarkoittaen sitä, että asuntopolitiikkaa ja tällaisia toimenpiteitä kohdennetaan erityisesti niille, jotka eivät pysty itse järjestämään asumistaan markkinaehtoisesti. Niin kuitenkin on ollut paljon tukielementtejä, jotka laajemmassa yhteiskunnallisessa mittakaavassa ovat tasanneet eriarvoisuutta. Sosiaalipolitiikan tutkijana kiinnitän huomiota etenkin jollain tavalla haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien tutkimiseen ja nimenomaan eriarvoisuuksien ja tuloerojen ja köyhyyden vähentämisen kysymyksiin. Kansainvälisesti vertaillen meillä on kuitenkin edelleen aika iso vuokra-asuntosektorikanta. Karkeasti kymmenesosa asuntokannasta on edelleen kuitenkin jollain tavalla julkisesti tuettua. Se on kansainvälisesti kuitenkin suhteellisen korkea osuus. Meillä on siihen ollut pitkät perinteen huolimatta siitä, että julkista tukea on muutettu, ja se on vähempi, niin kuitenkin meillä on tietynlainen perinne ja tietyt elementit olemassa, missä julkisesti tuettua - nykyään eniten vuokra-asuntosektorikantaa, mutta myös asumisoikeusasuntoja - on pystytty tekemään. Eli on ollut jonkin verran vaihtoehtoja myös ikään kuin alle markkinahintaisessa tai ei-markkinaehtoisesti toimivassa asuntokannassa. Meillä on ollut esimerkiksi isot kunnalliset aktiiviset vuokratyöyhtiöt, ja kunnilla on ollut iso rooli muun muassa kaavoituksen ja isommissa kunnissa myös maanomistuksen kautta vaikuttaa asumiseen. Kunnilla on kuitenkin verotusoikeus ja paljon autonomiaa, mikä on kansainvälisesti vertaillen aika uniikki tilanne. Vaikka valtio ei välttämättä aina ohjaa asuntopolitiikkaa kovin tarkkaan, että kunnat voivat tehdä jonkinasteisesti erilaisia paikallisia ratkaisuja myös. Osa voi olla aktiivisempia ja osa vähemmän aktiivisia. Toisaalta kyllähän iso kuva on taustalla, vaikka sitä ei ajatella aina suoraan asuntopolitiikkana, niin meillä on ollut laaja hyvinvointivaltio, jossa on ollut kansainvälisesti vertaillen kattava sosiaaliturva ja erilaiset terveys- ja hyvinvointipalvelut, koulutus, jotka ovat tasanneet eriarvoisuuksia ja vähentäneet köyhyyttä isossa kuvassa. Kyllä minä mietin - sinä nostit myös asunnottomuusohjelmat esille - että ne ovat olleet myös aika systemaattinen ja ohjelmallinen keino vähentää erilaisia asumiseen liittyviä ongelmia. Mutta niiden toteuttaminen ja toiminta vaatii myös paljon palveluja, asuntoja ja sosiaaliturvaa. Yksinään ohjelma ei riitä, vaan se vaatii aika ison institutionaalisen infrastruktuurin, että asunnottomuutta oikeasti pysytään vähentämään.

Päivi Karvinen [00:13:46]: Mainitsin tuossa tuon asumisoikeusasumisen. Siitä tuli miellelyhtymä segregaatiorajun. Se on ollut aika merkittävä keino torjua segregatiota. Se on ollut hyvä työkalu kunnille, ja ikävä kyllä nyt ainakin uudistustarve loppuu ainakin joksikin aikaa. Mitäs muita?

Jarmo Lindén [00:14:11]: Ei parane itseään ruveta kehumään suomalaisen, ettei ylpisty, mutta kuten tässä jo todettiin, niin tähän on hyvin käytännönläheistä ja pragmaattista. Asuntopolitiikka on ollut aika horjuen hyvinvointivaltion tukijalka, kuten tässä jo todettiin. Se on kuitenkin ollut jo pitkään sitä, että markkinat tätä hoitavat, mutta vanhasta muistista on tehty koko ajan valtion tukemiakin vuokra-asuntoja. Sehän meni pelkästään vuokra-asuntoon ja asumisoikeustuotantoon, mihin vaikutti osittain EU-jäsenyys ja valtion tukisäännöt, että omistusasumista tuetaan ennen kaikkea verotuksellisesti tässä maassa. Mutta kun on rakennettu ja hiljattain muutettu metsästä, niin Suomessa on hyvin moderni asuntokanta, kun Euroopassa puhutaan esimerkiksi energiaköyhyydestä, energy poverty, niin se on aina, että mistä ne puhuvat. Meillä on keskuslämmitys, you know this central district heating system. Se kuuluu vuokraan. Niin on myös sangen esteetöntä ja tavallaan ekologista, mutta ei ehkä kuitenkaan kovin esteettistä. Nämä laatikot täällä on rakennettu. Ehkä sitä nyt kadutaan, kun aikoinaan oli vimma tuhota kaupungeissa, kuten täällä Turussa, sitä vanhaa asuntokantaa. Mutta se on onneksi jo taakse jäänyttä elämää. Meillä on hyvin modernit asunnot siis. Kuten todettiin, ei ole myöskään kauheaa eriytymistä muuhun Eurooppaan verrattuna. Hienosti sanotaan, social mix, mitä kunnat ovat hoitaneet, esimerkiksi Helsinki 70-luvun alusta asti. Etukäteen se kannattaa torjua, jälkikäteen hyvin vaikeaa enää tasapainottaa. Tämmöinen pragmaattisuus ilman ideologisia silmälaseja on tehty tätä, kuten on sana tulopolitiikka ja tehty aina suhdannetasasta tällä asuntorakentamisella 90-luvulta asti ainakin.

Päivi Karvinen [00:16:28]: Toitte esikeskusteluissa esiin, että asuntopolitiikan pitkä linja on nyt jossain määrin radikaalistikin taittunut tällä hallituskaudella. Valtion asuntorahasto on sulautumassa osaksi valtion budjettia, asumistukea on leikattu merkittävästi ja tuotantotukia on leikattu niin, että valtion asuntotuotannon määrä tulee vähenemään reilusti lähivuosina. Muutokset asuntopolitiikkaan näkyvät yleensä viiveellä. Millaisia seurauksia arvioitte tällä toiminnalla olevan tulevaisuudessa ja millä aikataululla?

Jarmo Lindén [00:17:00]: Kun sanoin tässä, että pragmaattista, niin se perustuu tietenkin siihen, että meillä on monipuoluejärjestelmä, ja yleensä hallitukset eivät ole niin dramaattisesti muuttuneet edellisestä. Aina joku on ollut mukana sanomassa, että ei se edellinenkään ollut niin huono hallitus. Mutta tällä kertaa tuli aika dramaattinen käänne, ja tietenkin talouden tilanne on vaikea, että ei tässä ole paljoakaan jätetty valtion menoja kampaamatta ja leikattu kaikkea, myös asuntopoliittisia tukia, niin kysyntä- kuin tarjontapuolta. Valtionasuntorahasto sattumalta perustettiin 90-luvun lamaan ja alkoi vuonna 1990 ja toimi tällaisena revolving fund, en tiedä mikä se on suomeksi. Mutta se lainoitettiin ja tuli lyhennykset. Kun Arava-lainoitus lopetettiin, niin rahasto on siitä asti

kutistunut, ja nyt tämä hallitus päätti sen kokonaan lopettaa, koska se olisi kuitenkin ennen pitkään, sanotaan 10 vuodessa kuihtunut pois. Se tehtiin kerta heitolla, ja nämä rahat menevät budjetin katteeksi ensi vuoden alusta. Viime vaalikaudella yritettiin tehdä pitkän aikavälin asunto-ohjelma tai 8-vuotinen, mutta kun siitä ei tullut eduskunnassa yksimielisyyttä, niin sillä ei ollut mitään merkitystä. Sellaista keskustelua ei ole kunnolla käyty, mikä asunto-olojen merkitys tässä on. Nyt on katsottu, että tästäkin voi ottaa löysät pois ja keskittyä vain kaikkein heikoimmassa asemassa olevien... että viime kädessä kuitenkin löytyy asunto. Tavallaan sosiaalipoliittinen näkökohta tähän valtion interventioon on tullut tässä, ja muut tulkoon toimeen omillaan tai pääomillaan tai markkinoilla.

Päivi Karvinen [00:19:13]: Miten tutkijana, Elina, kommentoit sitä, että keskitytään vain siihen, että vain kaikkein heikoimmassa asemassa olevien asumista tuetaan, niin mitkä ovat sen seuraukset pitkällä tähtäimellä?

Elina Sutela [00:19:27]: Ehkä nyt näyttää aika hurjalta myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kotitalouksien näkökulmasta. Tutkijapositionista näen tässä aika paljon, ja näkee jo nyt tapahtuman sellaista, että asumisen eriarvoisuus lisääntyy, kotitalouksien välillä erilaiset sosiaaliset riskit näyttävät kasautuvan entistä vahvemmin tietyille kotitalouksille ja asukasryhmille, joita ovat ehkä eniten pienituloiset jo sosiaaliturvan varassa olevat vuokralla asuvat ja kaupungeissa asuvat. Varsinkin, jos nämä erilaiset ominaisuudet yhdistyvät, niin on varmasti jo tässä viime vuosina ollut aikamoisessa pihliliikkeessä, jossa todella monelta suunnalta voi tulla kiristyksiä ja kuristuksia. Samaan aikaan tapahtuu sosiaaliturvan leikkauksia, monilla kuntien vuokratiloyhtiöillä on ollut isoja vuokrankorotuspaineita, ja toisaalta julkista vuokra-asuntotuotantosektoria aiotaan tukea vähemmän. Yksityisen vuokrasektorin vuokrat ovat melko tasaisesti nousseet viimeiset vuodet, ja toisaalta tässä oli aika iso inflaatio ja hetkellinen energian hintapiikki, joka varmasti on myös tuntunut. Varmasti kotitalouksien väliset erot, varsinkin eri hallintamuodoissa, eli käytännössä omistus- ja vuokra-asukkaiden väliset erot tulevat kasvamaan. Mutta toisaalta ehkä näkyy myös se, että eri kuntien väliset erot saattavat myös kasvaa, koska meillä muuttoliikepaine ja asumiskustannusten nousupaine kohdistuu isoimpiin kaupunkiseutuihin, käytännössä Turku, Tampere, Helsinki -akselille kaikista eniten, joten paikalliset erot voivat alkaa näkyä aiempaa selkeämmin. Pääkaupunkiseudun asumisen kysymykset ovat puhuttaneet jo varmaan viimeiset 150 vuotta tasaisin väliajoin, mutta varmasti muut isommat kaupunkiseudut saattavat seurata perässä melko nopeasti. Tämä voi näkyä toisaalta segregaatian lisääntymisenä, mutta toisaalta myös siinä, että monet kotitaloudet voivat olla tiukemmassa kunnossa järjestämään asumista tai joutuvat tinkimään muusta kulutuksesta. Äärimmäisimmillään erilaiset asumisen eriarvoisuudet alkavat näkymään jollain aikavälillä asunnottomuuden kasvuna, esimerkiksi hädätöjen

lisääntymisenä, ulosottojen lisääntymisenä ja erilaisina muina maksuvaikeuksina, tai niin, että joudutaan tekemään aika kohtuuttomia valintoja perustarpeiden maksamisen välillä.

Päivi Karvinen [00:22:41]: Tästähän vuokrataloyhtiöt jo raportoivat, nimenomaan häätöjen kasvusta ja maksuhäiriöiden lisääntymisestä, ja asunnottomuushan on lähtenyt kasvuun.

Elina Sutela [00:22:49]: Kyllä. Tämä on Suomen historiassa melko uusi kehityskaari, jos ajatellaan, että Suomi on ollut hyvin poikkeuksellinen Euroopan maa siinä mielessä, että asunnottomuus on täällä johdonmukaisesti laskenut 80-luvun loppupuolelta asti. Suomea on pidetty kansainvälisesti upeana esimerkkinä siitä, miten asunnottomuus on ratkaistu. Nyt ollaan parin vuoden kuluessa päästy siihen, että suunta on jossain määrin jo kääntynyt. Lisäksi rakennetaan sellaista pohjaa, että tilanne voi eskaloitua, jos ei sitä ryhdytä kääntämään jollain aikataululla toiseen suuntaan.

Päivi Karvinen [00:23:30]: Eli jos ajatellaan, että 70-luvulta lähtien valtion rooli on jo pienentynyt, vähentynyt asuntopolitiikassa, niin olemmeko siinä pisteessä, että pitäisi katsoa toisin, että valtion roolin pitäisi lisääntyä?

Jarmo Lindén [00:23:46]: Se on sitten poliittisia johtopäätöksiä, nouseeko se politiikan päiväjärjestykseen, edes etusivulle, ja esimerkiksi seuraavissa eduskuntavaaleissa niin tärkeäksi kysymykseksi. Kun viime vuonna käytiin europarlamenttivaalit, niin monissa EU-maissa asuntokysymys on noussut aivan keskeiseksi jutuksi, jossain Irlannissa, Espanjassa. Asuminen on niin kallista. Se heijastuu nyt EU-politiikkaan. EU:lla on nyt asuntopolitiikka ensimmäistä kertaa, ja se haluaa edistää jäsenmaissakin tätä. Mutta julkinen valta ei ole vain valtio, vaan tietenkin olennaista on, mitä myöskin kaupungit tekevät. Niillähän on oma asuntopolitiikkansa. Ne ratkaisevat, mitä rakennetaan ja minne, ja siinä varmasti kuntien roolin pitäisi vahvistua myös. Yksi Suomen menestystekijä, että valtio ja kunnat ovat sopineet tavoitteista maankäyttöön ja asumisen liikenteeseen, ja uusissa sopimuksissa ei ole enää tällaisia tavoitteita valtion tukemalle asuntotuotannolle. Kunnat olisivat edelleen halunneet niitä, mutta ei ole. Rattaat ovat kuitenkin niin hitaat tässä asuntokysymyksessä, ettei se muutamassa vuodessa vielä... Sitten herätään jonakin päivänä ja ihmetellään, että kuinka tässä näin kävikään.

Päivi Karvinen [00:25:18]: Niin, rattaat ovat hitaat. Kun nostit EU-tason tähän keskusteluun, niin kuulee jatkuvasti sitä, että Suomessahan on kuitenkin kaikki hyvin. Asumisen hinta ei

ole niin kallis kuin joissakin Euroopan maissa ja kaupungeissa, ja segregatio ei ole niin pitkällä. Mutta eikö meillä jo näitä hiljaisia signaaleja tähän suuntaan ole?

Elina Sutela [00:25:42]: Kyllä. Mielestäni on. Toisaalta, jos asiat ovat nyt hyvin, niin eikö sen tyyppisistä asioista kannattaisi jossain määrin pitää kiinni eikä lähteä runnomaan sitä pohjaa, mikä on kuitenkin toiminut verrattain hyvin? Ehkä haastan jonkin verran mielikuvaa siitä, että Suomessa asiat ovat kovin hyvin, koska meillä asumisen vertailu perustuu hyvin usein kansallisiin keskiarvoihin. Minun mielestäni se on jossain määrin ongelmallista, että sieltä häviää hyvin olennainen elementti asumiseen liittyen, joka on se, että asuminen on viime kädessä hyvin paikallista olemista, ja asuntojen hinnat ja vuokrat vaihtelevat hyvin voimakkaasti eri kaupunkien ja kuntien ja naapurustojen välillä. Suomessa ei esimerkiksi myöskään seurata kovin tarkkaan, miten esimerkiksi asumismenot suhteessa tuloihin ovat eri kaupungeissa. Eli meiltä puuttuu melko paljon informaatiota. Vaikka meillä on paljon näitä hiljaisia signaaleja, meiltä puuttuu myös hyvin paljon konkreettista, systemaattista seurantaa, missä kunnossa asuntokysymys tällä hetkellä on. Mutta kyllä minä myös allekirjoitan tuon, että Suomi ei ehkä tällä hetkellä ole ihan pahimmassa kunnossa, mutta kyllä mielestäni siinä on paljon sellaista, että ehkä asuntokysymys ei ole politisoitunut Suomessa aivan siinä mittakaavassa, mitä se monissa muissa Euroopan maissa on. Perinteisesti täällä ehkä asuminen on kuitenkin viimeiset vuosikymmenet ajateltu, että se on jo jossain määrin markkinoilla järjestettävää toimintaa. Se ei ole ollut ehkä isojen poliittisten liikkeiden tai asukasliikkeiden ytimessä, miten se on ehkä joissain muissa maissa saattanut olla. Täällä ei ole samanlaista aktiivista poliittista liikehdintää myöskään asumisen ympärillä, mitä joissain maissa on.

Päivi Karvinen [00:27:44]: Professori Hannu Ruonanvaara taannoin sanoi, kun kysyin häneltä, että miksi ei ole tuollaista liikehdintää Suomessa, niin hän sanoi, että meillä on niin hyvä asumistukijärjestelmä. Tämä oli ennen asumistukileikkauksia. Mielenkiinnolla odotan, että tuleeko niitä sitä kautta, koska kyllähän se tosi on, että se tuki on ollut suhteellisen hyvällä tasolla aikaisemmin.

Elina Sutela [00:28:07]: Se on ollut, mutta toisaalta isossa mittakaavassa Suomi on hyvin omistusasumisvaltainen maa, ja kuitenkin varmasti isossa mittakaavassa suurimmalla osalla omistusasukkaista edelleen asumismenot pysyvät verrattain siedettävällä tasolla. Sitähän tässä on korkojen nousujen ja muun myötä haettu, missä se sietoraja menee, mutta kun meillä kuitenkin isoimmat asuntokysymykset keskittyvät vuokra-asuntosektorille, missä asumismenot ovat esimerkiksi paljon korkeammat suhteessa tuloihin, ja valtakunnallisesti vuokra-asukkaita on kuitenkin suhteessa vähemmän kuin omistusasukkaita. Huolimatta

siitä, että kuitenkin kaupungeissa tilanne on hyvin erilainen, että meillä isoimmissa kaupungeissa puolet kotitalouksista on jo arviolta vuokra-asukkaita.

Päivi Karvinen [00:29:12]: Juuri näin.

Jarmo Lindén [00:29:13]: Alueelliset erot ovat suuria, mutta ehkä voisi myös nähdä eroja sukupolvittain. Nuoriso ei enää ole niin innostunut tai ei ole mahdollistakaan nousta asuntotikkaille ja vähitellen tähdätä omistusasumiseen, vaikka aina sanotaan, että halutaan. Se oli varmaankin, että alle 40-vuotiaista jo muutama vuosi sitten yli 60 % asuu vuokralla. Tällä on varmasti yhtymäkohtia, voisi yrittää vetää siitä narusta, että aina vain vanhempana tapahtuu lapsen hankinta. Sitähän on yritetty jollain korjata, vaikka lapsilisillä, mutta se liittyy niin moniin asioihin. Yksi olisi varmaan, millaiset asunto-olot ja näkymät tai työmarkkinanäkymät, tai yleensä näkymät maailmasta, mutta varmaan asuntopolitiikallakin voisi tukea, kuten aikoinaan Arava omistusasumisessa, että kun sinulla oli raskaustodistus, sait yhden huoneen lisää jo pelkästään sillä. Mutta tosiaan tämä hiljainen muutos, joka vielä 15 vuotta sitten oli yhtä paljon valtion tukemia vuokra-asuntoja kuin markkinaehtoisia, ja nyt yli kaksi kolmasosaa vuokra-asunnoista on markkinaehtoisia. Tässäkin näkyy se sukupolvittainen asia, että vanhemmat, myös yksittäiset ihmiset katsovat, että tämä on hyvä asia, tai ainakin oli nykyiseen lamaan asti, että tästähän saa mukavasti tuloa, niin siinä keskustelussa unohtuu, että jonkunhan se pitää maksaa. Onko se sitten valtion asumistuki, vai nämä ihmiset tinkivät muusta kulutuksestaan? Pitäisi ajatella, mitkä ovat asumismenot, tai mitä vaaditaan hyvään elämään, ja paljonko on varaa panna asumiseen, mutta ei tällaista keskustelua käydä. Sellaista keskustelua käydään Euroopassa, jota tässä itse nykyään seuraan. Toivoisi tosiaan, että asuntoasioista puhuttaisiin enemmän politiikassa, eikä vain sellaisina luonnonlakeina, että meillä on näin. Hesarin pääkirjoituksessakin oli hiljattain, että asumisen luonnonlait... Sitten minä jo hermostuin, että mitkä ihmeen luonnonlait, kun se on kuitenkin läpeensä poliittista. Mitkä ovat ne rakenteet? Esimerkiksi kun mennään vain Ruotsiin, niin siellähän ei ole mahdollista yksityinen asuntosijoittaminen, koska ei ruotsalaisista kerrostaloista voi ostaa, koska ne perustuvat heidän asumisoikeussysteemiinsä. Niin ne rakenteet, ja että pyritään kohtuuhintaisuuteen markkinoilla sillä, että pienennetään asunto niin pieneksi, että se menisi asumistukinormiin. Tämä oli se villitys, joka loppui hiljattain. Saa nähdä, mikä nyt on seuraava vaihe. Täältä montun pohjalta ehkä nousta.

Elina Sutela [00:32:19]: Minusta on ollut myös kiinnostavaa, että jos ajattelee, että monissa Euroopan maissa keskustellaan aktiivisemmin siitä, että mikä on vaikka just yksityisen asuntorahoituksen ja yksityisen vuokrasektorin rooli, ja myös pääomasijoittamisen rooli, että pitäisikö sitä jollain tavalla suitsia. Sitten toisaalta tämä, että jos on painotettu

kotitalouksille maksettavia asumistukia, niin pitäisikö tätä tasapainoa kysyntä- ja tuotantotukien välillä keskustella uusiksi, ja että pitäisikö valtion, julkisen sektorin ja kuntien aloittaa ja palata aktiivisemmiksi asuntopolitiikan toimijoiksi. Sitten Suomessa on kiinnostavaa keskustella tai seurata tätä keskustelua siitä näkökulmasta, että täällä ehkä tämäntyyppinen keskustelu puuttuu. Ehkä juuri tuo, mitä Jarmo sanoi, että täällä ehkä ajatellaan, että on jotain luonnonlakeja asumiseen liittyen.

Päivi Karvinen [00:33:24]: Joo. Tuo oli hyvä ilmaisu.

Jarmo Lindén [00:33:25]: Me maksamme myös asuntolainat, toisin kuin Ruotsissa.

Päivi Karvinen [00:33:27]: Niin, joo.

Elina Sutela [00:33:28]: Niin.

Jarmo Lindén [00:33:28]: Vanhoilla polvilla ei tosiaan ole mitään hätää.

Päivi Karvinen [00:33:33]: Tähän loppuun vielä haastan teitä pohtimaan sitä - voitte heittäytyä - että saisitte valita, minkälainen hallitusohjelma on ensi hallituskaudella asuntopolitiikan osalta, niin minkälaisia asioita pitäisi hallitusohjelmassa huomioida, ettei pitkällä tähtäimellä menetetä sitä hyvää, mitä me olemme jo saaneet aikaan?

Jarmo Lindén [00:34:00]: Vanhasta muistista varmaan pitäisi ehkä palata konsensusajatteluun asumisen tuessa, että on myös tätä tuotantotukea, ja tosiaan välimalleja on haettu. Voihan sitä asumisoikeuttakin uudistaa. Onhan siinäkin erilaisia ongelmia, eikä se välttämättä vaadi valtiolta kovia satsauksia. Takaussysteemejä voi kehittää, eivätkä ne muodosta mitään uhkaa. Täällä Turun telakalla tehdään yksi loistoristeilijä, se vaatii 1,5 miljardia valtion takauksia, ja se tila ei voi mennä konkurssiin, mutta asunnot kuitenkin rakennetaan suurten kaupunkien hyvälle paikoille, niin ei niissä ole mitään riskiä. Mutta tästäkin nyt keskustellaan, että kauheaa, kun on 20 miljardia riskiä. Minun nähdäkseni voidaan hyvin kustannustehokkaasti edistää tämmöistä, kutsutaan nyt kohtuuhintaista asumista, mutta kuitenkin ei pelkästään markkinahintaista, että kaikilla olisi hyvät asunto-olot.

Elina Sutela [00:35:12]: Ehkä lisäisin tuohon, että tutkija jankuttaa samasta asiasta, että ylipäättään asuminen otettaisiin vakavasti otettavana politiikkalohkona, jota jollain tavalla koordinoitaisiin, jolla olisi ehkä valtiotasolla oma ministeri. Eri ministeriöille tällä hetkellä hajautetut asumiseen liittyvät kysymykset ehkä olisivat jollain tavalla yhteisen tarkastelu alla. Esimerkiksi tällä hetkellä Suomessa sosiaaliturva ja vaikka asuntotuotanto ja -rakentaminen on hajautettu kahdelle eri ministeriölle. Toisella on sosiaali- ja terveysministeriö ja toisella on ympäristöministeriö. Mutta kyllä itse tutkijana toivoisin, että kiinnitettäisiin huomiota myös sellaisiin kysymyksiin, mitä tällä hetkellä ei ole kovin isossa poliittisessa keskustelussa Suomessa. Yksi iso on yksityinen vuokrasektori, että miten oikeudenmukaista se on, että vuokrasektori tällä hetkellä on epävarmempi ja kalliimpi asumismuoto verrattuna vaikka omistusasumiseen, ja missä määrin yksityistä asuntorahoitusta ja siihen liittyviä eriarvoisuuskysymyksiä... niin voidaanko sille tehdä jotain? Ylipäättään ehkä myös tämä, mitä Jarmokin sanoi, että kysyntä- ja tuotantotukien välisen tasapainon pohtiminen, että olisiko kuitenkin syytä pohtia sitä, missä määrin julkista tukea... Olisiko sitä tarpeen palauttaa, ja olisiko valtion ja kuntien mahdollista olla aktiivisempia asumisen kysymyksissä? Mielestäni Suomessa on kiinnostavaa, että kunnillahan on itsellään niin paljon valtaa, että ne voivat vetää suuntaan tai toiseen. Kunnat voivat toisaalta olla tässä suhteessa aktiivisempiakin asuntopolitiikan ja oikeudenmukaisemman asumisen edistäjiä halutessaan ja sikäli, kun sellainen poliittinen ilmapiiri kunnassa ja paikallisella tasolla antaa myöten.

Päivi Karvinen [00:37:29]: Helsinkihän on näyttänyt hyvää esimerkkiä tässä, että tehdään toisin kuin ehkä mitä valtion tasolta on esitetty. Hyviä ajatuksia. Nostan tästä puheenvuorosta tämän sekä että -konsensusajattelun, erittäin tärkeä asia. Tuokin oli hyvä, että asuntopolitiikka pitäisi ottaa vakavasti otettavaksi tekijäksi, ja nimenomaan, että saataisiin tasa-arvolle mahdollisuuksia jatkua Suomessa, tai palautettua, sanotaan näin. Kiitos teille erinomaisesta keskustelusta. Tällä kertaa tässä TVT Asuntojen tarjoamassa Koti, yksilö ja yhteiskunta -podcastissa pohdittiin asuntopolitiikan pitkää linjaa ja sen vaikutusta yhteiskuntaan. Aihe on nostettu saman nimisestä kirjasta, joka on julkaistu vuoden 2025 helmikuussa. Löydät linkin kirjaan tämän podcastin esittelysivulta. Keskustelijoina tässä jaksossa olivat neuvotteleva virkamies Jarmo Lindén ympäristöministeriöistä ja yliopisto-opettaja, sosiaalipolitiikan väitöskirjatutkija Elina Sutela Turun yliopistosta. Kiitos teille mielenkiintoisesta keskustelusta.

Elina Sutela [00:38:39]: Kiitos.

Jarmo Lindén [00:38:40]: Kiitos.

Päivi Karvinen [00:38:41]: Minä olen Päivi Karvinen ja kiitän myös sinua, hyvä kuulija.
Toivottavasti olemme saaneet tuotua sinulle uusia ajatuksia asumisesta.

[äänite päättyy]